

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 9 юни 2023 г.
(OR. en)

10457/23

LIMITE

ENV 665
CLIMA 289
POLGEN 55
AG 50

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Въздействие на пазара на въглеродни емисии на Европейския съюз върху различните политики на ЕС – Информация от Полша

С оглед на заседанието на Съвета (Общи въпроси) на 27 юни 2023 г., приложено се изпраща на делегациите бележка от делегацията на Полша.

Обяснителна бележка на Полша относно обмена на мнения във връзка с въздействието на пазара на въглеродни емисии на ЕС върху различните политики на ЕС, включително енергетиката, конкурентоспособността на икономиката на ЕС, социалния стандарт на живот в ЕС

Необходимост от хоризонтален дебат относно въздействието на пазара на въглеродни емисии на ЕС върху различните политики на ЕС

ЕС навлиза в периода на повишена амбиция за намаляване на емисиите на парникови газове, като пред него стоят нови предизвикателства. През последните години ЕС разработи законодателство в областта на климата, което засяга много различни политики на ЕС. Поради това то оказва въздействие не само върху околната среда, но и върху енергетиката, промишлеността, разходите за преход, заетостта и други социални въпроси. В същото време вече сме свидетели на значително въздействие на цените на въглеродните емисии върху цените на енергията. Последниците са двойни. От една страна, разходите за промишлено производство в ЕС нарастват, като по този начин оказват отрицателно въздействие върху конкурентоспособността в световен мащаб на европейските предприятия и икономики. От друга страна, много европейски граждани са изправени пред нарастващ риск от енергийна бедност. Поради това трябва да обсъдим въздействието на системата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ на ЕС) върху цените на енергията и всички основни социално-икономически предизвикателства, които произтичат от нея, главно конкурентоспособността на икономиката на ЕС и въпроса за енергийната бедност, която застрашава много от нашите граждани.

Защо се нуждаем от този дебат?

Ясно е, че значително по-високите цени на енергията и тяхната нестабилност се дължат на съчетание от фактори. Въпреки че някои от тях са положителни и се очакваха (като например повишеното търсене, свързано с икономическото възстановяване след пандемията), други са извън нашия контрол и са непредсказуеми (извънредни метеорологични условия, рекордно високите цени на природния газ, геополитическата ситуация). Ето защо ще се съсредоточим върху факторите, които могат да бъдат контролирани, тъй като са свързани с политиките и действията на ЕС, и по-специално СТЕ на ЕС.

Това е особено наложително, тъй като обстоятелствата са се променили значително след представянето на пакета „Подготвени за цел 55“. Различни фактори доведоха до рекордно високи цени на квотите на ЕС, което оказва допълнителен натиск върху увеличаването и нестабилността на цените на енергията. Поради това оценките на въздействието, придружаващи Плана във връзка с целта в областта на климата за 2030 г. и предложението за преразглеждане на Директивата за СТЕ на ЕС не са свързани с настоящата реалност и вече не са подходящи за целта. Настоящото равнище на цените на квотите на ЕС драстично надхвърли всички сценарии за 2025 г. и 2030 г., представени в тези документи. Въпреки това днес нашите граждани и промишлени отрасли са изправени пред нарастващи предизвикателства, наложени от високите цени на енергията и квотите на ЕС. Обстоятелствата са се променили и е настъпил моментът те да бъдат взети предвид в ЕС не в множество секторни дебати, а по наистина хоризонтален начин. Въпреки че въздействието на цените на квотите на ЕС върху цените на енергията може да се различава в отделните държави членки, то не може да бъде пренебрегнато. Има държави членки, които се характеризират с висока интензивност на емисиите при производството на електроенергия и топлинна енергия, което води до значително по-висок дял на разходите за закупуване на квоти в ЕС в цената на енергията (в случая на Полша средният дял в цените на едро на електроенергията през 2022 г. е възлизал на 50 %, докато за ЕС той е бил 20 %).

Делът на ЕС в световния БВП намаля от 25 % през 1990 г. на 17 % през 2020 г. Това означава, че световният икономически растеж през последните три десетилетия се е осъществявал главно извън ЕС — в Азия и най-вече в Китай. Въпреки че част от този спад може да се отдаде на различни изходни позиции, следва да се отбележи, че растежът на ЕС, и по-специално растежът в еврозоната, е по-бавен и в сравнение със САЩ. Относителният дял на ЕС в световната търговия също е намалял. Ако се сравняват предприятията в Европа — гръбнакът на конкурентоспособността, с техните партньори в САЩ, налице е значителна разлика. Между 2014 г. и 2019 г. европейските предприятия нарастват средно с 40 % по-бавно от сходните такива в САЩ.

През 2022 г. в сравнение с 2021 г. енергоемките отрасли, включително основните метали, химикалите, неметалните минерали и хартията, претърпяха спад в промишленото производство, докато в други производствени сектори се наблюдава увеличение на производството. Например на годишна база производството на химически продукти е намаляло с повече от 6 %, а производството на основни метали е спаднало с 4 % през 2022 г. Вследствие на това наблюдаваме примери за предприятия, които местят своята стопанска дейност извън ЕС. Например най-голямото химическо дружество в света по приходи обяви, че ще премести производството си извън Европа поради високите разходи за енергия. Това ще доведе до загуба на приблизително 2600 работни места.

Въпреки че напоследък цените на енергията показаха признаци на стабилизиране, това се случи отчасти благодарение на политиките и намесата на правителствата на държавите членки. Трябва обаче да се подчертае, че всички приложени мерки обремениха държавните сметки, като по този начин намалиха капацитета за предоставяне на финансова подкрепа за други области (като енергийния преход). Освен това, като се има предвид, че през 2022 г. увеличението на сметките за енергия беше ограничено благодарение на правителствената намеса и договорите с фиксирани цени, трябва да се подготвим за нов ръст преди зимата на 2023 г., тъй като Европа е изправена пред нарастваща конкуренция за енергийни доставки от Китай.

Въпреки че прекомерните цени на енергията увеличават разходите за живот на всички европейци, тежестта не е равномерно разпределена сред населението. Неблагоприятните последици се усещат особено силно от домакинствата с ниски доходи в жилища с ниска изолация без термопомпи в мазетата или слънчеви панели на покривите. По данни на Евростат през 2020 г. около 35 милиона граждани на ЕС (приблизително 8 % от населението на ЕС) не са били в състояние да поддържат домовете си достатъчно топли. Рязкото покачване на цените на енергията, което започна през 2021 г. и се влоши с нахлуването на Русия в Украйна през февруари 2022 г., заедно с въздействието на кризата с COVID-19, вероятно е влошило и без това трудната ситуация за много граждани на ЕС. Освен това данните от Обсерваторията на енергийната бедност на ЕС показват, че приблизителният брой на енергийно бедните граждани в Европейския съюз може да достигне 125 милиона души, като високите цени на енергията са един от трите основни фактора, причиняващи това явление. Включването на сградния фонд и сектора на автомобилния транспорт в СТЕ на ЕС може да влоши още повече положението.

Защо Съветът по общи въпроси е подходящият форум за този дебат?

Съветът по общи въпроси има уникална роля в координирането на политиките и хоризонталните досиета на ЕС. В съответствие с член 16, параграф 6 от Договора за Европейския съюз Съветът по общи въпроси осигурява съгласуваност в работата на различните състави на Съвета. Както е посочено в член 2, параграф 2 от Процедурния правилник на Съвета: „Той отговоря за общата координация на политиките, за институционалните и административните въпроси, за хоризонталните въпроси, засягащи няколко политики на Европейския съюз, като многогодишната финансова рамка и разширяването, както и за всеки въпрос, предаден му от Европейския съвет, като взема предвид правилата за функциониране на икономическия и паричен съюз.“ Съставът на Съвета, който отговаря за работата със СТЕ на ЕС, е Съветът по околна среда. Въздействието на тази схема обаче е многоизмерно. То е тясно свързано с въпроси, които са от компетентността на други състави на Съвета. Първо, Съветът по транспорт, телекомуникации и енергетика се занимава с високите цени на енергията и тяхната нестабилност. Второ, Съветът по конкурентоспособност отговаря за конкурентоспособността на европейската промишленост. Трето, Съветът по икономически и финансови въпроси се занимава с разходите, свързани с климатичния преход. И накрая, Съветът по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси отговаря за енергийната бедност.

СТЕ на ЕС е един от основните инструменти на политиката на ЕС в областта на климата. Прякото ѝ въздействие върху цените на енергията обаче поражда много рискове за промишленото производство в ЕС и нарастващ риск от енергийна бедност (който ще се увеличи с включването на сградите и автомобилния транспорт в новата СТЕ). Като се има предвид хоризонталният характер на този проблем, той следва спешно да бъде обсъден по начин, който дава възможност за координиран отговор на набелязаните предизвикателства. Ето защо предлагаме Съветът по общи въпроси да бъде натоварен със задачата да проведе всеобхватен диалог по този въпрос. Трябва да координираме правилно политиките на ЕС, засегнати от тази схема, и да осигурим повече сигурност за нашите граждани и промишлени сектори.